

Vojko Štuhec / Kipar

UGM Kabinet, Strossmayerjeva 6

24. avgust–6. oktober 2024

kustosinja razstave: Andreja Borin

Izhodišče razstave predstavlja donacija skulptur in risb akademskega kiparja Vojka Štuheca, ki sta jih Umetnostni galeriji Maribor podarili avtorjevi dedinji Alenka in Mojca Štuhec, umetnikova žena in hči. Donacija obsega 33 skulptur, dva kiparska osnutka in 150 risb, skic in osnutkov na papirju. Zbirka UGM je do tega trenutka premogla le nekaj avtorjevih skulptur iz ciklov *Fitoliti* in *Figura*, zato donacija predstavlja pomembno dopolnitev tako umetnikovega opusa kot tudi kiparske zbirke UGM. Na ogled je izbor okoli 30 del. Razstava predstavlja značilne faze umetnikovega opusa, opozori na povezavo med skulpturo in risbo ter pokaže raznolikost njegovih kiparskih pristopov. Obenem je razstava priložnost za predstavitev doslej neznanih umetnikovih del (recimo *Mobile*, 1974).

Kiparjeva zgodnja dela na razstavi zastopajo skice aktov in mavčna študija portreta iz časa študija na Akademiji za likovno umetnost. V teh in podobnih delih je mladi študent kiparstva sledil študijskemu programu, zato osebna nota ni izrazita. Po zaključku študija se je Vojko Štuhec v prvi polovici sedemdesetih let posvetil predvsem organsko zastavljenim formam, ki imajo za izhodišče ležeče žensko telo. Vendar to ni bilo edino kiparjevo zanimanje. Ob tej priložnosti je prvič razstavljen ohranjen in delno rekonstruiran kiparjev *Mobile* iz leta 1974. V istem času je Vojko Štuhec ustvaril tudi dve skulpto-sliki, ohranilo pa se je tudi deset študij za nerealizirane kinetične in svetlobne objekte (1977–1980). To kiparjevo zanimanje, ki je doslej ostalo nekako spregledano, nadaljuje smer gibljivih in svetlobnih objektov Dušana Tršarja in Slavka Tiheca,¹ ter se vpenja v širše modernistične tendence. Oba, Tršar in Tihec, sta v zgodnjih sedemdesetih letih sodelovala s skupino *Neokonstruktivisti*, ki je v slovenskem prostoru uveljavila minimalistične, racionalno zasnovane umetniške objekte brez odtisa subjektivnega umetnikovega izraza. Objekti so bili pogosto narejeni iz tedaj novih tehnoloških materialov, kot so pleksisteklo, neon in poliester, ter vključevali gibanje, svetlobo in barvo.² Na začetku svoje umetniške poti se je Vojko Štuhec torej preizkusil tudi v tej smeri.

Drugi pomemben impulz v zgodnjih sedemdesetih je bila skulptura organsko melodičnih, zaobljenih linij pod vplivom angleškega kiparja Henryja Moora.³ Umetnikovo zanimanje

¹ Slavko Tihec je bil tudi profesor Vojka Štuheca na Akademiji za likovno umetnost.

² *Neokonstruktivisti* so aktivno delovali med letoma 1968 in 1972. Slavko Tihec se jim je na razstavi v Moderni galeriji pridružil 1970.

³ Henry Moore je leta 1948 na Beneškem bienalu prejel kiparsko nagrado in zatem postal svetovno znan. V osebni knjižnici Vojka Štuheca se je ohranil vodič po razstavi Henryja Moora v Tate Gallery iz leta 1975 in knjiga Henryja

se je sprva osredotočilo na študije zaobljenih kiparskih gmot, izhajajočih iz ženskega telesa. Polabstraktne skulpture iz barvanega oz. patiniranega siporeksa predstavljajo kakovosten vrh, ki je imel obetaven potencial tudi za večje realizacije. Primera takšnih skulptur v donaciji sta recimo istoimenski skulpturi *Ležeča figura* (1975). To mehko občuteno organsko smer je kipar nadaljeval tudi v naslednjih dveh ciklih *Fitoliti* (1975–1977) in *Figura* (1984–1985), ki zastopata umetnikovo zrelo obdobje. V tej fazi je pogosto uporabljal načelo variiranja, multipliciranja, zlaganja in sestavljanja. Cikel *Fitoliti* je realiziral v več izpeljavah: v trodimenzionalni in reliefni plastiki, kot malo plastiko in kot javno skulpturo velikih dimenzij. Zaradi omejitve delovnega prostora se je pogosto posluževal siporeksa, ki je enostaven za obdelovanje, dopušča pa tudi barvanje. Subtilno niansiranje skulptur iz siporeksa je ena od značilnosti njegovega kiparskega opusa.

V sredini devetdesetih let je nastal cikel *Odin saga*, ki ga je navdihnilo umetnikovo potovanje po Skandinaviji. Uporabil je drugačne materiale (les, kovina, aluminij) kot v prejšnjih ciklih. Silhuete iz železnih plošč so ponekod uporabljene samostojno, zaradi minimalistične abstrakcije pa imajo poetičen prizvok. V drugih delih iz tega cikla je posamezne elemente postavljaj v dialog po načelu sestavljanke. Figurativnost prejšnjih ciklov se tokrat umakne abstrakciji, znova pa ima pomembno vlogo barva. Osnovni izraz dajejo ciklu leseni elementi, podobni puščicam ali ostem, ki asociirajo na rebra ladij, ostrejša stavb ali rogovja jelenov, v tehničnem smislu pa so ti elementi ponekod tudi gibljivi – načelo, ki je umetnika pritegnilo že v zgodnjih delih.

Zdi se, da se je Vojko Štuhec v svojem zadnjem zaokroženem ciklu vrnil k svojim zgodnjim zanimanjem. V delih po letu 2000 je najpogostejši naslov *Kompozicija* ali *Zloženska*, kipar pa se z njimi ponovno vrača k pojmom, kot so gibljivost, nalaganje, multipliciranje in variiranje. Avtor ne uporablja klesanja ali modeliranja, skulpture nastajajo na osnovi natančnega tehničnega načrta. Ponovno uporabi analitični pristop, kjer je roka avtorja v ozadju, sporočilnost pa prevzame material sam. Za razliko od mehkega siporeksa prejšnje dobe, se je tukaj kipar odločil za marmor in kovino. Čeprav premični elementi gledalca vabijo k premikanju in soustvarjanju, pa delujejo ostre in gladke ploskve precej nedostopno.

Vojko Štuhec je vseskozi ostajal odprt za različne kiparske postopke: klesanje, rezbarjenje, modeliranje, odlivanje, patiniranje, varjenje ipd. Bil je nemiren iskalec, ki ni ostajal zavezan že osvojenim področjem. Zdi se, da se je sredi nastajajočega dela že oziral za naslednjim izzivom. Od tod verjetno izhaja večkratna odločitev za nove tematike, materiale in pristope. Na eni od skic iz leta 1980 najdemo ob robu umetnikov zapis:

*Iskati in iskati,
morda najdeš!
Kaj? Boš vedel takrat,
išči, morda ni zaman!*

Moora, ki jo je umetniku podarila žena Alenka leta 1977. Potujoča razstava kiparskih del Henryja Moora je bila v Mariboru, Slovenj Gradcu in Kranju na ogled leta 1960. Leta 1979 je bila v Slovenj Gradcu razstava Moorovih skulptur, risb in grafik. V okviru Grafičnega bienala Ljubljana pa je Moore leta 1983 razstavljal grafična dela.

Vsekakor ni bilo zaman! S svojim delom je Vojko Štuhec pustil viden pečat v mariborskem in širšem slovenskem prostoru. Njegovo delo se vpisuje v širok tok sodobnega slovenskega kiparstva sedemdesetih in osemdesetih let, ki se je zavzemalo za osvoboditev kiparske forme in uporabo novih izraznih možnosti. V zavest javnosti in stroke se je zapisal predvsem kot kipar mehkih, zaobljenih skulptur, ki so v njegovem opusu predstavljale večino. Vendar so ob robovih teh ciklov vseskozi nastajala tudi drugačna dela, ki so nakazovala spremembo smeri in raznolikost umetnikovih zanimanj.

Vojko Štuhec (1946–2018) je študiral na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost pri profesorjih Borisu Kalinu, Dragu Tršarju in Slavku Tihcu ter diplomiral leta 1972. Z letom 1974 se je ustalil v Mariboru. Kot likovni pedagog je učil na več srednjih šolah, od leta 1987 pa je deloval kot svobodni umetnik. Bil je aktiven član Društva likovnih umetnikov Maribor in Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov. Razstavljal je na številnih samostojnih in skupinskih razstavah, posvečal pa se je tudi javni plastiki. V Mariboru sta v javnem prostoru dve umetnikovi plastiki: fontana v mestnem parku (1980)⁴ in reliefna skulptura v podvozu pod železniškim mostom na Meljski cesti (1984). Posamezne javne plastike je kipar ustvaril tudi v Štanjelu na Krasu (1968), v študentskem naselju v Ljubljani (1970), v Vidmu ob Ščavnici (1972), Ribnici na Pohorju (1980), Rušah (1980) in v Radljah ob Dravi (1993). Kot scenograf je s SNG Maribor sodeloval pri predstavah *Faust*, *Nabucco*, *Hamlet*, *Kneginja čardaša*, *Carmen* in *Figarova svatba*. Leta 1997 je Umetnostna galerija Maribor pripravila pregledno razstavo umetnikovih del.

Postavitve: Andreja Borin, Simona Šuc

Lektoriranje in prevod: Ksenija Vidic

Oblikovanje: Matej Koren Studio

Zahvala Alenki in Mojci Štuhec.

---

⁴ Fontana, poimenovana tudi *Gobice*, je bila ob prenovi parka ukradena. Pripravlja se replika.

